

TEMA | VAND

Leder: Det rene vand	side	3
Årsprogram 2010	side	4
Kort Nyt fra Dansk Byplanlaboratorium	side	6
Eventyret om Køges byplan	side	8
Debat	side	9
Faglighed og kommunikation	side	10
Regnen ud i byerne	side	12
Fra monsterregn til vartegn	side	16
Kort Nyt om vand	side	18
Bliv inspireret!	side	20



BYPLAN NYT nr. 5 / 2009 (7. årgang)

Redaktion
Ellen Højgaard Jensen (ansv.)
NyWeisser Øhlenschläger

Redaktionsadresse
Dansk Byplanlaboratorium
Nørregade 36
1165 København K
Tlf.: 33 13 72 81
Fax: 33 14 34 35
Mail: nwo@byplanlab.dk

www.byplanlab.dk

Annoncer
nwo@byplanlab.dk
Bestilles senest
5. januar 2010

Layout
Gry Christophersen

Oplag
3400

Tryk
Handy-Print A/S

ISSN
1602-9038

Nr. 1 i 2010 udkommer i
februar.

Forsideillustration
Antje Backhaus

Signede artikler står for
forfatterens regning,
usignede for den
ansvarshavende
redaktørs regning

NIRAS
KONSULETTERNE

VAND KENDER INGEN FAGGRÆNSER



**HOS NIRAS ARBEJDER VI ALTID MED
TVÆRFAGLIGE LØSNINGER, OG SER VAND
SOM EN POSITIV RESSOURCE**

Planlægning og landskab: Dorte Brogård, dwb@niraskon.dk
Forsyning og vandløb: Henrik Lynghus, lyn@niras.dk

NIRAS A/S

www.niraskon.dk

Skolens fremtid - elev- og klassetalsprognoser

COWI er Danmarks førende rådgiver, når det kommer til befolkningsprognoser og flyttemønsteranalyser. Nu har vi forfinet teknikken, og kan bl.a. tilbyde elev- og klassetalsprognoser, der kan vise, hvordan de kommende årgange vil fordele sig på kommunens skoler og klassetrin.

Denne viden kan vi koble med GIS-data om skoledistrikter, og supplere med tekniske undersøgelser af bygningsmassen og skolevejene. Så er politikere og embedsmænd klædt godt på til at træffe velbegrundede valg, når skolestrukturen skal ændres eller institutioner skal ombygges.

På baggrund af prognoserne kan planlægning af nye boligområder og indsatser i landdistrikterne målrettes, så der støttes op om den valgte skolestruktur. Vi bidrager gerne med proces- og planrådgivning, så der tages hånd om helheden. Nysgerrig?

Kontakt Thomas Jensen
45 97 76 08 - toje@cowi.dk

COWI



SKOV & LANDSKAB

NY VIDEN I KORT FORM

www.videntjenesten.dk

Videntjenesten holder dig ajour med den nyeste viden, og du får idéer til at ændre praksis. Skov & Landskabs Videntjeneste formidler forskningsresultater og giver danske og udenlandske erfaringer videre i korte artikler.

Med et abonnement på Skov & Landskabs Videntjeneste får du aktuel viden direkte i din mailboks. Videntjenestens nyhedsbrev med 3-4 nye artikler udkommer 8-10 gange om året. Du får også adgang til Videntjenestens artikelarkiv.

Samtidig får du gratis adgang til dialog med Skov & Landskabs rådgivere, der hjælper dig med at finde løsningen på dit konkrete problem.

Et abonnement giver:

Mere end 20 faglige artikler om året
Gratis rådgivning på telefon eller e-mail
Gratis rapporter om forsknings- og udviklingsopgaver
Kurser og konferencer med rabat

Få inspiration til bedre løsninger og opdatér din viden.

Læs korte artikler om by- og landskabsudvikling under nye vilkår, kvalitet af byer og landskab, planlægningsmetoder, friluftsliv, regional udvikling og GIS i planlægning og forvaltning i den faglige serie By og Land.

I serien Park og Landskab kan du læse om planlægning og forvaltning af grønne områder, etablering og pleje af bevoksninger, landskabspleje, planter, befæstelser, arbejdsmiljø, m.m.

Læs mere om Videnblade, rådgivning og abonnement på www.videntjenesten.dk



LEDER

Det rene vand

I disse dage venter alle spændt på udfaldet af klimatopmødet i København. Vi håber, at det i sidste sekund viser sig, at der er politisk mod til at træffe de afgørende beslutninger, der kan nedbringe klodens CO₂-udledning. Det er ubetinget den største planlægningsopgave i vores århundrede.

Uanset hvor positivt udfaldet af topmødet bliver, må vi regne med højere temperaturer. Klimaforandringerne er en realitet.

Det betyder, at danskerne skal vænne sig til kraftigere regnsky. Nogen kalder det for monsterregn. Mange borgere har allerede følt det på egen krop, når de stod med kælderens fuld af kloakvand. Samtidig vil rensningsanlæggene oftere og oftere opleve overløb, og det vil gå ud over de bynære søer og vandløb. Sagen er, at kloaksystemet er ved at være forældet.

Man kan møde udfordringen på to måder: Kommunerne kan udbygge kloakkerne med stadig større rør, bygge flere regnvandsbassiner og installere større pumper. Men man kan også gå en anden vej og udnytte de naturlige kredsløb. Så skal man sørge for, at regnvandet får mulighed for at sive ned i jorden der, hvor det falder. Det kaldes afkobling. De fleste indlæg i dette nummer af Byplan Nyt taler for den sidste løsning.

Afkobling – eller arealbaseret afvanding - har mange fordele. Nedsivning af regnvand er med til at opbygge grundvandsreserven. Samtidig sparer man CO₂, fordi man ikke skal pumpe vandet rundt i systemet eller rense det. Det kan også have et pædagogisk sigte, når man synliggør vandets kredsløb. Sidst, men ikke mindst, får man mulighed for at skabe nye, grønne, rekreative byområder. Områder, der kan være med til at øge sundheden og sænke temperaturen i fremtidens byer.

Hvis vej- og parkfolk, forsyningsvirksomheder og planlæggere slår sig sammen, kan de nå langt. Der er mange gode eksempler til efterfølgelse i dette nummer af Byplan Nyt. Både fra Danmark og fra udlandet. Eksempler der viser, at udfordringen kan vendes til en styrke. Vi kan rent faktisk skabe mere attraktive byer ved at bruge vandet aktivt.

Men det er stadig pionerland. De nyvalgte kommunalpolitikere skal vide, at der er nye veje at gå. Det er dem, som skal efterspørge de nye løsninger. Og de har en stor opgave foran sig. En opgave, der rækker langt ud over deres egen valgperiode.

Og det er ikke det rene vand....

Ellen Højgaard Jensen



Foto: Ny Øhlenschläger

TEMA || VAND

Dette nummer af Byplan Nyt sætter fokus på, hvordan man kan koble og koordinere byplanlægning med planlægningen af byens vandkredsløb.

Der er masser af muligheder for at tænke regnvandshåndtering og vand- og spildevandsforsyning sammen med planlægningen af byens grønne områder og befæstede arealer. Men det kræver at vi overvinder nogle fagbarrierer og får skabt netværk og samarbejde på tværs af sektorerne.

Der bliver forsket en del i emnet i Danmark lige nu, og det er blandt andet resultaterne fra disse projekter, som vi præsenterer og lader os inspirere af i dette nummer af Byplan Nyt.

ÅRSPROGRAM 2010



FORÅR

VVM

Kursus i København 28.-29. januar

Om de komplekse VVM sager.

Kurset vil berøre en del af de emner, som giver anledning til spørgsmål i øjeblikket, herunder risikovirkomheder, offentlighedens inddragelse, bioenergianlæg og klima.

Hovedstadsseminar

Gladsaxe 11. februar

Med udgangspunkt i Gladsaxe skal vi høre om planpraksis og planlægningsmæssige udfordringer i dag. Desuden om forholdet mellem plan og projekt og om den moderne bæredygtige by.

Omdannelse af almene boligområder

Kursus i Københavnsområdet 22.-23. februar

Vejledning og øvelser om fysiske helhedsplaner og fremtidssikring i almene bebyggelser. Kurset vil give kommunale medarbejdere og boligorganisationer en fælles reference-ramme og ny inspiration.

Digital kommuneplanlægning

Kursus i Kolding 25.-26. februar

Hvad kan vi lære af de første af digitale kommuneplaner? Hvad er status, og hvordan kan vi arbejde videre med digitaliseringen frem mod næste Kommuneplan? Desuden vil der være fokus på udviklingen af PlansystemDK.

Vandet stiger!

Seminar i Middelfart 2. marts

Hvilke udfordringer stiller temperatur- og vandstandsstigninger til kommunernes planlægning? Fokus på problemer og potentialer. Og debat om hvordan vi kommer i gang efter COP15.

Planlæggerroller

Fyraftensmøde i Vejle 8. marts

Debat om plankultur, planlæggerroller og planlæggerkompetencer. Om de vekslende krav fra politikere og borgere, stat og marked.

Den nye planstrategi

Seminar i Middelfart 13. april

Debat om de nye planstrategier. Hvilken rolle skal planstrategierne spille og hvilke modeller kan vi arbejde videre med? Hvad siger forskere, planlæggere og politikere?

Årsprogrammet opdateres løbende. Byplanlaboratoriet forventer at udbyde en række fyraftensmøder og en længere studietur i efteråret 2010. Følg med på www.byplanlab.dk



Fotos: Ny Øhlenschläger

dansk byplan
laboratorium

FORÅR

Kommunal boligpolitik

Seminar i Køge 3.-4. maj

Hvordan kan den eksisterende boligmasse leve op til fremtidens behov, og hvad er kvalitet i et boligområde?

Plan & projekt

Kursus i Odense 26.-27. maj

Om kommunal byudvikling i samarbejde med private, belyst ved cases. Hvad betyder de kommunale planer for konkrete projekter, hvad OPS og hvad er udbygningsaftaler?

Fra Jakriborg til Sluseholmen

Udflugt 3. juni

Turen går til den sydsjællandske hansestad Jakriborg (grundlagt 1998), som er et udtryk for new urbanism-bølgen i skandinavisk byplanlægning. På hjemvejen perspektiverer vi besøget med et stop i den prisbelønnede kanalby Sluseholmen.

Åben land konference

Maribo 10.-11. juni

Om Grøn Vækst, udkantsproblematikker, fremtidens energiproduktion og landbrugslandskabets forandringer. Gennem lokale eksempler belyses planlægningsmæssige temaer, som også er aktuelle andre steder i landet.

Byrum

Kursus i København 15. juni

Kurset retter fokus mod nye byrumstendenser. Det meste af kurset er rykket ud af kursuslokalet til de steder, vi skal høre om. Vi skal bl.a. høre bidrag fra erhvervsfolk, idrætsfolk, kunstnere og landskabsarkitekter.

EFTERÅR

Fra vadedsted til vidensby

Kursus i Vejle i august

Lokalplankvalitet og bykvalitet

Kursus i Ishøj 13.-15. september

Det 60. Danske byplanmøde

Århus 7.-8. oktober

By og land

Kursus i Vestjylland i oktober

Bæredygtige bydele og lavenergi

Kursus i Hovedstadsområdet i oktober

Detailhandelsplanlægning

Kursus i Ringsted i november

Planloven i praksis

Kursus i Nyborg i december

Miljøvurdering

Kursus i København i december

KORT NYT FRA DANSK BYPLANLABORATORIET

WWW.PLAN09.DK FORTSÆTTER HOS BYPLANLABORATORIET

Plan09 er et udviklingsprojekt, der har givet en uvurderlig saltvandsindsprøjtning til plandebatten. Projektet lukker og slukker ved årsskiftet, men du kan heldigvis stadig finde inspirationen og de mange gode eksempler på nettet. Hjemmesiden overføres nemlig til Dansk Byplanlaboratorium som en database. Her opretholder den det oprindelige design og struktur.

Byplanlaboratoriet vil i de næste tre år sørge for at fremhæve relevant materiale, så stoffet holdes levende og bruges aktivt.



Databasen offentliggøres senest d. 18. januar på adressen: www.byplanlab.dk/plan09

PLAN OG PROJEKT

Byplanlaboratoriet har udarbejdet en undersøgelse af forholdet mellem offentlig-privat samarbejde (OPS) og kommunal planlægning. Én af hovedtankerne bag OPS er, at der skal være rum for, at samarbejdsprocessen kan føre til innovative løsninger. Men hvordan harmonerer det med lokalplanen, som har til formål at styre og i princippet begrænse en byggegrunds anvendelse?

Formålet med undersøgelsen er at beskrive, hvordan OPS-processen har spillet sammen med de kommunale planprocesser i 6 udvalgte eksempler, og hvilke fordele og ulemper der har vist sig undervejs.

Undersøgelsen er udarbejdet for Erhvervs- og Byggestyrelsen.

BYPLANGUIDE

Byidealene og planlægningen ændrer sig hele tiden, og det kan være svært at bevare overblikket. Derfor arbejder Dansk Byplanlaboratorium med støtte fra Realdania på en guidebog med gode og dårlige eksempler på dansk byplanlægning fra 1945 til i dag. Byplanguiden vil have eksempler og referencer fra hele landet. Udkommer 2010.

KOMMUNAL BOLIGPOLITIK

'Det er ikke boligen, der gør forskellen.' Det er en af konklusionerne af en undersøgelse af 4 kommuners boligpolitik, som Dansk Byplanlaboratorium har foretaget for Plan09. To af kommunerne, Vejle og Køge ligger i vækstområder, mens Herning og Odense ligger i områder, der har haft mindre vækst.

De fire kommuner repræsenterer fire vidt forskellige traditioner for arbejdet med boligpolitik og kommuneplanlægning. Køge og Odense har begge en eksPLICIT formuleret boligpolitik. Det har Herning og Vejle ikke – til gengæld kan de to kommuner karakteriseres som sjældent innovative.

Læs publikationen "Boligpolitik og kommuneplanlægning" på www.byplanlab.dk

Foto: Ny Øhlenschläger



Foto: Villum Sejersen



Foto: Gry Christophersen



SLAGELSE 2009: BYPLANMØDET I BEVÆGELSE

RIUM

BYPLANHÅNDBOGEN

Byplanhåndbogen giver en kortfattet oversigt over plansystemet samt definitioner og forklaringer på omkring 1100 ord og begreber, der bruges i planlægningen af vore byer og landområder. Samtidig har den henvisninger til vejledninger og lovparagraffer, så man nemt og hurtigt kan finde frem til de bestemmelser, der er brug for i en konkret situation.



Håndbogen er udgivet af arkitekt MAA Arne Post og Dansk Byplanlaboratorium med økonomisk støtte fra Grundejernes Investeringsfond. Håndbogen kan købes hos Dansk Byplanlaboratorium. Bestil den eller se netudgivelsen på www.byplanlab.dk

TILSKUDSGIVERE



Se den fulde liste over, hvilke kommuner, regioner og rådgivere, som giver tilskud til Byplanlaboratoriet på www.byplanlab.dk

BESTYRELSE

Dansk Byplanlaboratoriums bestyrelse består af følgende 11 medlemmer:

- Maj Green (formand), vicedirektør i Gladsaxe Kommune
- Svend Erik Rolandsen (næstformand), sekretariatsleder i Plan09
- Mai-Britt Helle Jensen (næstformand), afdelingsleder i Faaborg Midtyn Kommune
- Marie-Louise Madsen, konsulent i KL
- Hanne Møller Jensen, byplankoordinator i Taarnby Kommune
- Jannik Nyrop, byplanchef i Odense Kommune
- Ole Bladt Hansen, chefkonsulent i Lundgaardkonsulenterne
- Ulrik Winge, direktør i Center for Bydesign, Københavns Kommune,
- Thorkild Ærø, direktør i SBI, Aalborg Universitet
- Lars Vildbrad, vicedirektør i Region Midtjylland
- Sven Kofoed-Hansen, vicedirektør i By- og Landskabsstyrelsen

Foto: Ny Øhenschlæger



Foto: Ny Øhenschlæger



Eventyret om Køges byplan

Køge har Danmarks største middelaldertorv. Med en helt særlig plan. Byplanlæggerne Sven Allan Jensen og Freddy Avnby beretter, hvordan det gik til.



Markuspladsen i Venedig



Området omkring Torvet i Køge

Der var engang en ung mand, Simon, søn af forpagter Jensen ved Gammel Kiøgegaard, som i 1280 sejlede til Venezia for at studere verdens mest moderne handelsby.

Men det hele var startet meget tidligere i Køge, hvor Simon siden barnsben havde sejlet bugten tynd. En tidlig morgen satte han kursen mod København. Ved Gammel Strand blev Simon anråbt af en uniformeret mand. "Man manøvrerer ret godt. Hvor har Man lært det?" "Ingen steder", havde Simon svaret. "Mon ikke Man skulle ind i Kongens Flåde med de evner?"

Efter to år var Simon blevet Overstyrmand og han var god til at bruge sekstanten.

"Man hører at De er dygtig til landmåling", sagde kommandanten for Tøjhuset. "Nåh, det er bare noget, jeg eksperimenterer med", svarede Simon, "men jeg er god til at sejle de store skibe". "Jamen, det er ikke lige det, Vi tænker på. Kongen har brug for en handelsby, som ikke er ejet af Roskildebispen. Området omkring Gammel Kiøgegaard er så fladt, at kronens jord, der går fra havstokken til højvandsgrænsen, er stor nok til en handelsby. Hans nåde har ladet sig fortælle, at en af de mest moderne handelsbyer, Venezia, ligger i Italien.

De skal rejse ned og studere det. Og kom ikke hjem, før De har lavet en detaljeret opmåling. De er ved kongelig begunstiggelse udnævnt til Viceadmiral på rejsen. Hvad er det De hedder?" "Simon Jensen!" "Ja det dur ikke for en Viceadmiral. Fra nu af hedder De Viceadmiral Simoni."

Vel ankommet til Venezia satte Simon sig på en restaurant og bestilte en øl. Tjeneren kom tilbage med et stort glas rødvin. "Føj for pokker for noget surt rævepis. Kom så med noget rigtigt øl". Men tjeneren gik sin vej, og Simon bed i det sure æble og tog en slurk. "Måske er det alligevel ikke så surt igen".

Han nåede at læne sig veltilpas tilbage i træstolen, før hans oppasser kom løbende. "Kom og få et glas af denne herlige drik, oppasser". Oppasseren var helt hvid i hovedet og tømte glasset i et drag, inden han sagde: "Hele opmålingsudstyret er stjålet, og der er intet tilbage af Deres bagage".

Simon vendte skråen, og efter to lange minutter sagde han: "Vi er kommet for at måle havnen og pladsen op, og det gør vi. Kald arbejdsmændene til at møde på pladsen klokken syv i morgen tidlig".

Solen stod lavt over lagunen. Simon skuttede sig og gik hen til Piazza San Marco. For enden lå en majestætisk kirke. Han gik til højre forbi kirken og ned mod kajen, hvor han kunne se flere hundrede skibe ligge fortøjet i bugten. Et mylder af både blev roet frem og tilbage med varer.

Han passerede Kongens slot eller Doge Paladset, som de sagde. Foran paladset var havnevejen meget bredere end de øvrige veje i Venezia. Så bred, at man kaldte den Piazzettaen – "den lille plads". Her falbød folk syngende forskellige grønstsager.

Tilbage på Markuspladsen kunne Simon se de autoriserede boder blive rejst. Han besluttede, hvordan han ville opmåle pladsen og havnen. Fem daglejere skridtede pladsens bredde af og Simon sørgede for, at den samme afstand blev målt af to forskellige mænd på forskellige tidspunkter. Hvis de kom tilbage med forskellige antal skridt, blev de sendt ud igen.

Efter nogle uger var planerne næsten færdige. "Arranger straks vores rejse og begynd at pakke", sagde Simon til Oppasseren.

I København hastede Simon hen til Kongens Slot.

"Hvad har Vi så fået ud af Vores ekspedition?"

Debat

spurgte kongen roligt, men forventningsfuldt. "En komplet tegning af havnen og de to tilhørende handelspladser. Og så har jeg suppleret med nogle prospekter af de vigtigste bygninger", sagde Simon stolt og rakte mappen med tegningerne til kongen. Kongen kiggede end ikke på dem, men gav dem til sin livvagt. "Beret om Venezia, Viceadmiral Simoni!"

Næste morgen i Køge vågnede Simon ved en larm af vogne og heste. Han fik bukserne på og gik ud i det skarpe morgenlys. Et helt vogntog var på vej mod stranden, hvor der blev banket pæle i sandet. Efter et stykke tid kunne han genkende mønstret af Piazza San Marco og Piazzettaen, der førte ned til den nye bro over Køge Å. "Kongen har besluttet, at De skal forestå anlæggelsen af det nye Køge".

Efter nogle år begyndte Køge at ligne en rigtig by. Langs den nye kaj lå et stort antal robåde, som sejlede varer frem og tilbage fra de større sejlskibe i bugten. Brogade var bredere end de øvrige veje og her foregik en livlig handel med fisk og andre fødevarer. På Torvet var det kornhandelen, der prægede aktiviteterne. Hestevogne kom ind fra oplandet med deres læs, som skiftede ejermand, medens hesten trak det ned til Åhavnen.

"Nok har vi brug for kirken og præsterne, men nu er det mig, der har magten", sagde Kongen. "Riv den gamle kirke ned og byg en ny et stykke nord for Torvet og anlæg en pæn have omkring kirken. Det må være nok!"

Simon gik forbi Torvet og kunne ikke nære sig for at skridte længde og bredde ud. Nok var der uoverensstemmelser i forhold til hans opmålinger, men Kongen ville næppe bemærke det. Han besluttede at fejre sin succes på den nye kro midt for Torvet, og bad om et glas rødvin. Krofatter slog en rå latter op og kom tilbage med et stort krus sød, hjemmebrygget øl.

Sådan gik det til, at Køge By's plan kom til at ligne Venezias' omkring Piazza San Marco, Piazzettaen og havnen med de mange gondoler. Og det er ganske vist.

Stærk indsats har fået fokus på landdistrikter

Forslaget til Finanslov 2010 indeholder en statslig pulje på 150 millioner kroner, hvor 39 af landets kommuner kan søge tilskud for at få løst en del af problemet med forfaldne bygninger.

Det er en god begyndelse, som vi er glade for. Den skyldes i høj grad et vedvarende pres fra den midtjyske region. Men beløbet skal stå fast på Finansloven og øges betydeligt i de kommende år, ligesom flere landkommuner skal med i ordningen.

Formålet med puljen er at styrke indsatsen for et bedre fysisk miljø. Pengene skal bruges til at fjerne de mest forsømte huse, som skæmmer omgivelserne og skræmmer eventuelle tilflyttere væk. Og til at renovere og forskønne de bedste.

En uforpligtende programmerklæring

De temaer, der har været af interesse i dansk planlægning siden 1970'erne, kan i store træk aflæses af den lange serie af - ofte interessante - landsplanredegørelser, der i årenes løb er blevet udarbejdet i forbindelse med en ny regerings tiltrædelse. Det har i de fleste tilfælde været spændende læsning, og ganske ofte med nyt baggrundsmateriale, perspektiver og visioner. Måske ikke altid nytænkning, men sjældent kedeligt og ofte interessant.

Således er alle tidens buzz-words om klima og klimatilpasning, bæredygtige byer, grøn transportpolitik og grøn vækst naturligvis også kommet med i udkastet til 2009 redegørelsen. Men hvor fx Landsplanredegørelsen fra 2006 rejste en række ny principielle perspektiver på ønsket om at fastholde forskellen på by og land, og konsekvenserne af et stadigt voksende bylandskab uden faste grænser, bliver det i 2009 bare ved en opremsning af ord uden indhold og mening.

Opgaven med nedrivning eller istandsættelse af de mere end 10.000 forfaldne huse vil kræve en statslig medfinansiering på over 10 milliarder kroner. Miljøministeren skylder stadig at forbedre planlovgivningen og herunder kommunernes muligheder for at erhverve forfaldne ejendomme til sanering og fornyelse, f.eks. ved ekspropriation.

Desuden må erhvervs- og økonomiministerne og fødevareministerne afsætte en betydelig større del af pengene i Grøn Vækstprogrammet/ Landdistriktsprogrammet til at styrke job og levevilkår i landdistrikterne.

*Kaj Møldrup Christensen (S),
Formand for Region Midtjyllands Panel for
Udvikling i Landdistrikter og Fiskeriområder.*

Det er ikke megen vejledning og hjælp, kommunerne kan hente i dette ligegyldige udkast til en uforpligtende programmerklæring som Miljøministeriet er disket op med. Det virker, som om politiske hensyn og manglende vilje til reelt at konfrontere vælgerne med konsekvenserne af de problemer, der rykker stadigt tættere på, har været ledestjernen. Skulle der i forløbet have været enkelte embedsmænd, der har følt trang til at bruge deres uomtvistelige faglige dygtighed til at perspektivere planlægningens problemer og muligheder, ja så har diverse former for censur og selvcensur helt kamufleret dette.

Som mine studerende ville udtrykke sig: "det er bare for tyndt". Og det er ærgerligt.

*Sten Engelstoft
Lektor Ph.d., Institut for Geografi og Geologi,
Københavns Universitet*

FAGLIGHED

OG KOMMUNIKATION!

I Byplan Nyt 2-09 interviewede seks unge planlæggere deres respektive borgmestre for at tale om planlæggerens rolle i forhold til politikerne. Denne gang har de opsøgt deres tidligere undervisere til en snak om faglighed, kompetencer og teori versus praksis.

GEOGRAF

Teori og kreativitet til at skabe forandring

Af Julia Weisser, Hedensted Kommune

"En planlægger fra RUC skal have god analytisk evne, besidde stærke proceskompetencer og have en solid planfaglig ballast". Det mener Martin Frandsen PhD studerende og medudvikler af det nye studie i Plan, By og proces på Roskilde Universitet. Det kræver et teoretisk udgangspunkt ud fra mottoet "intet er så praktisk som en god teori" og en kritisk, men kreativ, tilgang til de konkrete planlægningsproblemstillinger.

Hidtil har der på RUC's planlægningsrelaterede kurser ikke været meget fokus på de praktiske forudsætninger som planlægning er underlagt så som den politiske virkelighed, lovgivningen og formidlingsdelen. "Vi håber, at vi med stedets tradition for aktionsforskning og store fokus på tværfaglighed kan udfylde et hul i planuddannelserne og uddanne en ny form for planlæggere – en slags forandringsagenter", siger Martin Frandsen.

ARKITEKT

Fordomsfrie planlæggere

Af Stine Degn, Fredericia Kommune

"Planlæggeren skal kunne kombinere en god analyse med et godt koncept", siger studiekoordinator Morten Daugaard og Henrik W. Jensen, begge lektorer ved Arkitektskolen i Århus. En planlægger skal kunne undersøge fordomsfrit og grundigt, så der opnås overblik, og planlægningen bliver meningsfyldt. Undervejs skal planlæggeren udtrække essensen, genfortælle og visualisere den - formidle billeder på virkeligheden og på det, der skal komme. Planlæggeren skal med andre ord kunne formidle mulighederne samtidig med, at lovene forvaltes.

Planlægning foregår mange andre steder end på papiret. "Man skal kende sine developere", siger Morten og Henrik og fortsætter: "Man skal vide hvem der kan spille med i udviklingen af kommunen. Det er en forudsætning for, at realisering kan finde sted." En god planlægger er desuden politisk bevidst og lydhør. Man skal stikke fingeren i jorden hver gang.

GEOGRAF

Formidling af planlægningen

Af Björn Emil Hærtel Jensen, Albertslund Kommune

"Byplanlæggere bør besidde en god faglighed, formidlingsevne og samtidsforståelse" siger Hans Thor Andersen, tidligere lektor i socialgeografi og bypolitik ved Geografisk Institut, Københavns Universitet. Han peger desuden på, at planlæggerne skal kunne forklare de mange komplekse bypolitiske sammenhænge for samarbejdspartnere, borgere og politikere.

"Byplanlægning er ikke bare arkitektur", fortsætter han, "det er en tværfaglig disciplin. Igennem det seneste årti har Geografisk Institut uddannet flere og flere kandidater, der i dag arbejder som byplanlæggere. Det er derfor et tab for tværfagligheden blandt landets byplanlæggere, at samme institut i dag nedprioriterer de bygeografiske og byplanmæssige fag".

GEOGRAF

Kommunikativ forståelse

Af Christina Lohfert,
Rudersdal Kommune

"Byen er en stridig størrelse og byplanlæggeren skal forstå at manøvrere gennem de mange holdninger, interesser og begrænsninger, uden dog at slippe øjenkontakt med visionen". Det siger John Pløger, lektor ved institut for Miljø, Samfund og Rumlig Forandring på Roskilde Universitet. "Det kræver kommunikativ forståelse og vilje til dialog".

For at komme hertil mener John Pløger, at det er vigtigt, at byplanlæggerne er velbevandrede i teorier om byens sociologiske dynamikker og har lært at observere, hvordan disse kommer til udtryk i praksis. "Vi skal være bykendere", siger han. "Netop evnen til kontinuerligt at analysere byens forandringer er de unges force. De er vant til at arbejde problemorienteret i forhold til at forstå byen og bylivet – udnyt det i planlægningen!"

Et positivt gensyn med klar retning

Vores tidligere undervisere havde et tydeligt budskab: Teorien skal være på plads og fagligheden skal fastholdes – det er grundstenen. Men også at planlægning er en tværfaglig disciplin, hvor dialog og samarbejde på tværs af fagligheder er nødvendig for at sikre de bedste løsninger.

Selvom grundstenen er teori og faglighed, mener underviserne, at planlægningen er langt mere end dette. Det kræver kommunikativ

forståelse, dialog og at kunne lytte til borgere, developere og politikere at realisere visioner og planer. Samtidig er planlægning også proces, kreativitet, forandring og at skabe sammenhænge. At turde og kunne omsætte teorier til ny virkelighed.

Problemet er at disse discipliner mangler i flere planlæggeruddannelser. Vi mener dog at de sagtens kan indarbejdes fx som tværfaglige kurser, eller ved at de studerende løser konkrete projekter i samarbejde med virksomheder eller kommuner.

Hermed er en opfordring givet videre til både undervisere og planchefer om at styrke samarbejdet, tænke tværfagligt og uddanne kandidater, der ikke kun er fagligt funderet, men også mestrer planlægningens kunst i samarbejde, kommunikation og formidling.

ARKITEKT

Viljen til at samarbejde

Af Jakob Kringsholm Taarnby Kommune

Ulrik Løssing, lektor ved Arkitektskolen Aarhus og leder af Byplanfaglig overbygning mener, at planlægning består af mere end færdige planer. Planlægning er en tværfaglig disciplin, afhængig af mange faggruppers særlige kompetencer, bidrag og ekspertise. "Det er vigtigt, at man som planlægger har evnen, viljen og redskaberne til at samarbejde, også som leder. Man må arbejde for sagen og

acceptere, at man kan komme til kort i det politiske og det administrative system".

Ulrik Løssing mener desuden, at det er vigtigt hele tiden at orientere sig i verden og at efteruddanne sig, ikke kun med de seneste lovopdateringer, men også omkring emner på grænsen til planlægning, fx inden for det sociale, kulturelle, økonomiske og politiske felt.

ANTROPOLOG

Oversættelse af drømme og visioner

Af Mette Lund Jensen, Ishøj Kommune

"Mennesket i byen er omdrejningspunktet for antropologer i byplanlægning, hvor mange andre discipliner tager udgangspunkt i planer og bygninger", siger Mark Vacher, post.doc ved Institut for Antropologi, Københavns Universitet. "I en verden der er kompleks, er det antropologens opgave at reducere det komplekse i byen, gøre det simpelt og forståeligt for herefter at udarbejde en plan, og igen gøre det komplekst."

Antropologen er trænet i at oversætte

menneskers handlinger og fortællinger – både i forståelsen af det levede liv i byens fysiske rammer, men også til at være oversætter mellem borgernes ønsker og drømme, planlæggerens visioner og politikernes retning.

Mark Vacher peger på, at antropologien skal fastholde fokus på at forstå byens tegn og symboler og den trænede færdighed i, at afdække hvorfor mennesker gør som de gør. Antropologi er ikke æstetik – men skal stille krav til byplanlægningen og arkitekturen.

Regnen ud i byerne

Vi kan forvente, at mængden af nedbør stiger voldsomt i de kommende år, og der er ikke plads til den i byernes kloakker. Derfor skal vi ikke længere lede regnvandet ned i rør, men ud i landskabet. Det kaldes afkobling, og kunne faktisk blive en gave til byrummet. Men først skal ingeniører, miljøfolk og byplanlæggere lære at tæmme vandmasserne i fællesskab.

Af journalist Markus Bernsen

Når Marina Bergen Jensen fortæller byplanlæggere om fordelene ved at lede regnvand ud i byrummet, kører der som regel en film med blåt tema på deres indre lærred: Svale spejlbassiner, rislende bække og sprudlende fontæner. Men det er helt forkert.

For ganske rigtig kan det være til stor gavn for byerne, at det fremover bliver nødvendigt at lede vandet ud i byrummet, i stedet for ned i trange rør. Men fremtidens kloakering bliver ikke blå.

”Hele pointen er jo, at vandet skal væk, så vi er klar til det næste store nedbør,” forklarer seniorforskeren fra Skov og Landskab, Københavns Universitet (KU LIFE). ”Det bliver ikke en mere blå by, der kommer ud af det. Det bliver en mere grøn by, med et mere frodigt udtryk end i dag.”

Vi mødes på 2. Sal i Skov og Landskabs afdeling på Frederiksberg, afdelingen for Parker og Urbane Landskaber, hvor Marina Bergen Jensen leder hele tre forskningsprojekter om den mest umiddelbare trussel mod byernes infrastruktur: Vand.

Et langt stykke af landets 70.000 kilometer kloakrør er 150 år gamle og har hårdt brug for renovering. Byerne vokser, mængden af nedbør stiger, og de kommende års klimaforandringer vil kun gøre det værre.

Det stiller kommunerne ved en skillevej: Enten skal deres underjordiske kloaknet udbygges med nye regnvandsbassiner og rør, der er store nok til at håndtere fremtidens regnmængder. Men det tager tid og er kostbart – en totalrenovation vil koste mellem 10 og 20 milliarder kroner – og fordi klimaprognoerne hele tiden ændrer sig, risikerer man endda, at de nye rørs kapacitet ikke er stor nok, når de endelig er lagt i jorden.

”Det bliver ikke en mere blå by, der kommer ud af det. Det bliver en mere grøn by, med et mere frodigt udtryk end i dag”

*Marina Bergen Jensen,
seniorforsker ved KU Life*

En helt anden tilgang

Eller også skal man tænke i helt andre baner. Faktisk er større kloakker det eneste, der ikke overvejes i forskningsprojektet 2BG (”Black, Blue and Green – Integrated infrastructure planning as key to sustainable urban water systems”). Sammen med forskere på 3 universiteter, 5 virksomheder, 4 kommuner og 2 interesseorganisationer udvikler de 8 tilknyttede phd studerende



Vi kan få mere frodige, grønne og bæredygtige byer, hvis vi opsamler og bruger regnvandet lokalt.
Foto: Sara Skytte



Marina Bergen Jensen forsker i, hvordan regnvandet kan opsamles, renses og nedsives i byernes grønne områder. Foto: Sara Skytte

til gengæld alt fra nye kontrolmetoder af vandkvalitet til modeller for at køre afkobling sammen med byers infrastruktur på stor skala. Målet er at undersøge mulighederne for et paradigmeskift inden for håndtering af regnvand.

”Vi ser på, hvordan man kan håndtere vandet i landskabet som et alternativ eller supplement til kloakkerne,” forklarer Marina Bergen Jensen.

”Traditionel kloakering kører usynligt under byen, men nu skal man pludselig til at arbejde i byens plan og pille ved alle de arealer, som tjener alle mulige andre formål. Det er en helt anden tilgang. Derfor bliver samarbejdet med byplanlæggerne helt essentielt.”

Grønne lommer

Det kaldes ”afkobling” – et begreb som en stor del af landets boligejere i de kommende år vil stifte bekendtskab med. I de fleste

tilfælde betyder det simpelthen, at nedløbsrøret drejes en halv omgang, så regnvandet ledes ud i haven, i stedet for ned i undergrunden. Mere avanceret behøver det ikke være.

”Vi vil jo så gerne have vandet ind i byerne. Så samtidig med at man øger byens dræningskapacitet, får man også en mulighed for at gøre byrummet mere attraktivt”

Marina Bergen Jensen, seniorforsker ved KU Life

Der kan graves et hul i baghaven, anlægges et regnbed eller bygges en underjordisk rende – en såkaldt faskine – som samler vandet fra husets tagrender og lader det sive lige så stille ned i græsplænen. I de bydele, hvor

der er størst behov for afkoblinger, skal op mod 80 procent af boligejerne vælge en af de løsninger, forudsiger Marina Bergen Jensen. Også boligblokke, virksomheder, skoler, offentlige kontorer – ja, alle bygninger med store tagflader – skal afkobles. Langs veje, cykelstier og fortove skal der etableres grønne lommer, hvor regnen kan sive ned i undergrunden.

Det gælder om at udnytte de naturpletter, der findes i forvejen – grøfter, vejrabatter, parker – men i de mest pressede områder vil man også være nødt til at skabe ekstra plads i byrummet. Odense Kommune, hvis kloakker er slemt overbelastede, har revet boliger ned for at give plads til regnvandsbassiner, der kan aflaste kloakkerne.

Våd skolegård

I de seneste år har en stribe tyske byer lavet grønne anlæg, der ofte falder helt ind i omgivelserne: fladbundede grøfter i for-

T E M A

længelse af rækkehuse, grønne rabatter lige under vejniveau, nedsvinningsarealer mellem boligblokke. "Du ser det næsten ikke," siger Marina Bergen Jensen. "Man oplever det bare som en diskret begrønning af byen."

Med tiden vil meget af det nok blive mere synligt, vurderer hun. I takt med at landskabsarkitekter og byplanlæggere begynder at integrere afkoblingen i deres planer, vil vandet blive brugt mere kreativt og blive mere synligt. Måske vil der endda dukke rigtige vandflader op i bybilledet; de rislende bække og rolige bassiner, som mange drømmer om. I øjeblikket er behovet for stort til, at der kan "laves noget fancy hver gang," som hun siger. Men der er faktisk en række nyskabende projekter undervejs.

Studerende ved KU Life har blandt andet lavet en model til boligveje på Amager, der beplantes med små grønne øer, som samtidig kan fungere som mødesteder for beboerne. "Sådan en gade vil få et helt andet look," bemærker Marina Bergen Jensen.

"Ingeniører er måske lynhurtige til at designe en faskine, men de er også nødt til at undersøge, hvor den skal bruges. De skal spørge, hvad netop de mennesker, der bor her, har brug for"

Marina Bergen Jensen, seniorforsker ved KU Life

På Wilhelm Thomsens Allé i Valby er en boligforening begyndt at samle al nedbør i et stort regnbed. Københavns Energi tilbagebetaler borgere, der kobler sig af det fælles kloaksystem, og i foreningens tilfælde var beløbet stort nok til at dække en del af revitaliseringen af deres grønne områder.

Med Vanløse Skole arbejder Marina Bergen Jensen på et andet projekt, hvor man overvejer at lade regnvandsbassiner fungere som udendørs laboratorium. Børnene skal have

glæde af vandet i undervisningen og bruge det som legeplads i frikvartererne.

Der er rigelige muligheder, og det skyldes især, at danskerne er blevet så glade for vand i byrummet, mener Marina Bergen Jensen. "Vi vil jo så gerne have vandet ind i byerne. Så samtidig med at man øger byens dræningskapacitet, får man også en mulighed for at gøre byrummet mere attraktivt."

Værktøjskassen

Men først skal der etableres et samarbejde mellem ingeniører, vandmiljøfolk og byplanlæggere, som stort set ikke findes i dag. Det er lidt af en udfordring: Kloakering er traditionelt noget med indviklede, underjordiske systemer, som kun en håndfuld ingeniører har forstand på at anlægge, vedligeholde og overvåge.

"Det er en verden fuld af teknik, dimser og kvoter om alle mulige forhold, man skal uddannes inden for, før man forstår, hvad der foregår," forklarer Marina Bergen Jensen.

Men de nye vilkår tvinger teknikerne op til overfladen og sammen med nogle meget anderledes faggrupper. Der er ikke rigtig nogen vej uden om. "Pludselig skal de til at arbejde i byens plan og med nogle problemstillinger, som ligger midt i byplanlæggerens fagområde."

En uundværlig del af forskningsprojektet 2BG består i at samle begreber og metoder i en fælles værktøjskasse, som både ingeniører og byplanlæggere kan gribe i. Det skal hjælpe dem til at lære hinanden at kende.

"Byplanlæggere og afvandingsfolk skal simpelthen til at snakke sammen meget tidligere i beslutningsprocesserne, end de gør i dag. Ingeniører er måske lynhurtige til at designe en faskine, men de er også nødt til at undersøge, hvor den skal bruges. De skal spørge, hvad netop de mennesker, der bor her, har brug for, og hvilke andre funktioner, netop dette område skal understøtte."

Kommer ikke skidt igen

Omvendt med byplanlæggere og arkitekter, forklarer Marina Bergen Jensen. "I dag er det sjældent afvandingsforhold, som byplan-

læggere bekymrer sig mest om, når de skal beslutte, hvor en ny by skal bygges. Der er en hel masse begreber og basal viden, der skal udveksles mellem de to grupper."

"Det er en kæmpe stor engangsinvestering at opgradere et kloaksystem, men med afkoblinger kan man klimasikre byområderne ét for ét og samtidig tage toppen af problemet de fleste steder"

Marina Bergen Jensen, seniorforsker ved KU Life

Fordi der allerede er så mange tekniske løsninger til rådighed, vil det ofte være byplanlæggerne, der skal først ind over et projekt, fortsætter hun. "De kan stille det vigtige spørgsmål: Hvad er det for et udtryk, vi vil have i denne her bydel? Bagefter kan man så finde en teknisk løsning, der matcher det behov. Det er lige så vigtigt at gå den vej, som det er at begynde med ingeniørerne."

De byplanlæggere og arkitekter, der sætter sig ind i afvandingsystemerne, får rigeligt at se til. Københavns Energi meddelte sidste efterår, at de vil satse på afkoblinger, før hovedstadens kloaksystem bliver opdimensioneret. Det var en vigtig udmelding, som de fleste andre kommuner vil slutte op om inden længe, mener Marina Bergen Jensen.

"Det er en kæmpe stor engangsinvestering at opgradere et kloaksystem, men med afkoblinger kan man klimasikre byområderne ét for ét og samtidig tage toppen af problemet de fleste steder. Samtidig kan man holde øje med klimændringerne og se, om man kan følge med dem. Det bliver ikke nemt, og det kan da også godt være, at det ikke viser sig at være det fulde svar – at der kommer mere regn, end der kan ledes ud i landskabet. Men afkoblinger kan ikke rigtigt gå galt. Det vand, der ledes væk, kommer ikke igen, og det bliver vores kloaksystemer rigtigt, rigtigt glade for."



*Dette slyngede vandløb er designet til, at kunne løbe over sine bredder ved kraftige regnskyl. De lave områder omkring vandløbet fungerer som et regnvandsbassin.
Foto: Greve Kommune*

Fra Monsterregn til vartegn

Greve, Odense og Køge Kommuner bruger kampen mod vandet til at skabe smukkere byrum og landskaber.

Af journalist Marie Leth Rasmussen

Greve blev i sommeren 2002 ramt af monsterregn. 100 mm regn faldt over midtbyen på tre timer, og regnvandsledningerne var ikke store nok til at føre vandet væk. Resultatet var voldsomme oversvømmelser i midtbyen, hvor rådhuset, gymnasiet og mange private hjem stod under vand.

Fem år senere gik det galt igen. Efter en meget våd juni måned var grundvandsmagasinerne fyldt op, så da der den 5. juli 2007 kom kraftig nedbør, var der ikke mere plads i jorden til at optage vandet. Vandet løb i stedet hen over marker og gennem vandløb, men her var udløbene til havet ikke store nok til at føre vandet væk. Vandet flød over og store dele af Greve stod under vand igen.

Vand- og byplanlægning tænkt sammen

Efter oversvømmelserne lagde Greve Kommune en plan om, at man i fremtiden skulle kunne håndtere en regnmængde, der var 30 % større end det, som det eksisterende kloakanlæg er bygget til.

”Vi erkendte fra starten, at det ikke var nok kun at snakke med ingeniørerne om, hvordan vi fik løst problemet med oversvømmelserne. Vi skulle tænke byplanlæggerne og arkitekterne med ind fra begyndelsen for at få de bedste løsninger. Hvis ikke vi gjorde det, kunne det blive meget dyrere og mere besværligt i det lange løb, fordi vi risikerede at vælge de forkerte løsninger”, siger formand for Teknik- og Miljøudvalget Henrik Gliese Pedersen (Rad.V.)

”Vi skulle tænke byplanlæggerne og arkitekterne med ind fra begyndelsen for at få de bedste løsninger. Hvis ikke vi gjorde det, kunne det blive meget dyrere og mere besværligt i det lange løb”

Henrik Gliese Pedersen, formand for Teknik- og Miljøudvalget i Greve Kommune

Det tager længere tid

Vandplanlægningen skulle ikke kun koordineres med kommunens byplanlæggere og arkitekter. Miljø og naturfolk skulle også på banen i forbindelse med planerne om at føre flere af de snorlige vandløb tilbage til deres naturlige, bugtede forløb. Når vandløbene er slyngtet, kan jorden omkring vandløbet nemlig holde på mere vand end de lige vandløb, der alene leder vandet ud til havet.

”Den tværfaglige koordinering med de øvrige myndigheder har været en af de helt store udfordringer. Når vandet fra regnvands-systemerne pludselig skal føres ud til vandløb og nye vandbassiner etableres, er der mange mennesker, der skal med på råd: Vandløbsmyndigheder, naturfolk, vejfolk og byplanlæggere. Alle skal tages i ed”, fortæller hydrauliker Birgit Paludan fra Greve Forsyning.

Rigere dyreliv og flottere byrum

Langsomhed eller ej. Gevinsterne ved helhedstankgangen er allerede til at få øje på. De bugtede vandløb har fået rigere dyre- og planteliv og områderne omkring

TEMA

står smukt som våde enge, når regnen siler ned, og vandet løber over. Inde i byen er de åbne vandbassiner designet som rekreative elementer i bybilledet, hvor byens borgere kan sætte hinanden stævne.

”Vi har taget mange skridt i den rigtige retning. Lige for tiden bruger vi meget energi på at få flere borgere og erhvervsfolk til at etablere grønne tage, som opfanger en del af regnvandet og renser det”, siger Henrik Giese.

”De fleste forstår alvoren bag projektet og konsekvenserne, hvis vi ikke gør noget”

Birgit Paludan, hydrauliker i Greve Forsyning

Måltrettet kommunikation

Når Greve Kommune er færdige om 14 år, har projektet kostet et trecifret millionbeløb, og borgerne selv har måttet se deres afgifter til vandafledning stige fra 16 kr./kubikmeter til 25 kr./kubikmeter. Alligevel er det småt med protesterne i kommunen.

”Lige efter oversvømmelserne 2007 gik alle grundejerforeninger sammen i en borgerforening. Der var en meget ophidset stemning. Det er gået i sig selv igen. Vi har fået vendt det til en positiv historie”, siger Henrik Gliese Pedersen.

”Der har selvfølgelig været borgere, som har været sure over nogle af vores tiltag”, tilføjer Birgit Paludan. ”Men vi har gjort meget for at informere med borgermøder, opdateringer om projektet på hjemmesiden og vandreture med borgerne langs vandløbene. Så de fleste forstår alvoren bag projektet og konsekvenserne, hvis vi ikke gør noget”.

Odenses nye klimabydel

I Odense Kommune har man ikke akutte oversvømmelsesproblemer som i Greve. Alligevel arbejder kommunen meget med at sammentænke byplanlægning og vandplanlægning. Det indgår i kommunens ambitiøse miljøpolitik og blev for alvor sparket i gang af kommunens deltagelse i projektet 2BG (se beskrivelse af projektet side 6-7, red.)

I 2BG projektet har kommunens folk gennem godt to år mødtes med forskere og planlæggere fra andre kommuner for at diskutere, hvordan man får en mere bæredygtig vandplanlægning.

Nu har man valgt, at prøve teorien af i praksis ved udviklingen af den nye bydel omkring Odense Universitetshospital.

”Vi arbejder på, at regnvandet så vidt muligt skal nedsives på grunden. På den måde beskytter vi både de naturlige vandløb og sikrer, at der fortsat dannes grundvand i området”, forklarer afdelingschef i Natur, Trafik og Miljø, Thomas Fønnesbæk Boe.

Regnvand skal håndteres lokalt

Odense Kommunes ambition er, at halvdelen af alt regnvand i kommunen skal håndteres på egen grund i 2015. Det betyder en helt ny måde at planlægge på – ikke kun for kommunen, men også for Odense Vandselskab, der med de nye målsætninger, i princippet vil kunne se frem til mindre ledningsanlæg og bassiner.

”Når grundejerne fremover skal håndtere en større del af regnvandet, kan vi lave nogle mindre anlæg. Det er selvfølgelig en stor fordel for os, men det er også en meget mere miljøvenlig løsning. Når man leder en stor mængde regnvand ud i en å på en gang, risikerer man at skade åen. I værste fald vasker man dyreliv, flora og fauna ud. Når regnvandet håndteres på egen grund, er udledningen langsommere og belaster mindre end traditionel kloakering”, siger projektleder i Odense Vandselskab Christian Ammitsøe og tilføjer: ”Jo mere regnvandet håndteres lokalt, jo mere robust bliver det samlede system også overfor skybrud. Det mindsker risikoen for oversvømmelser”.

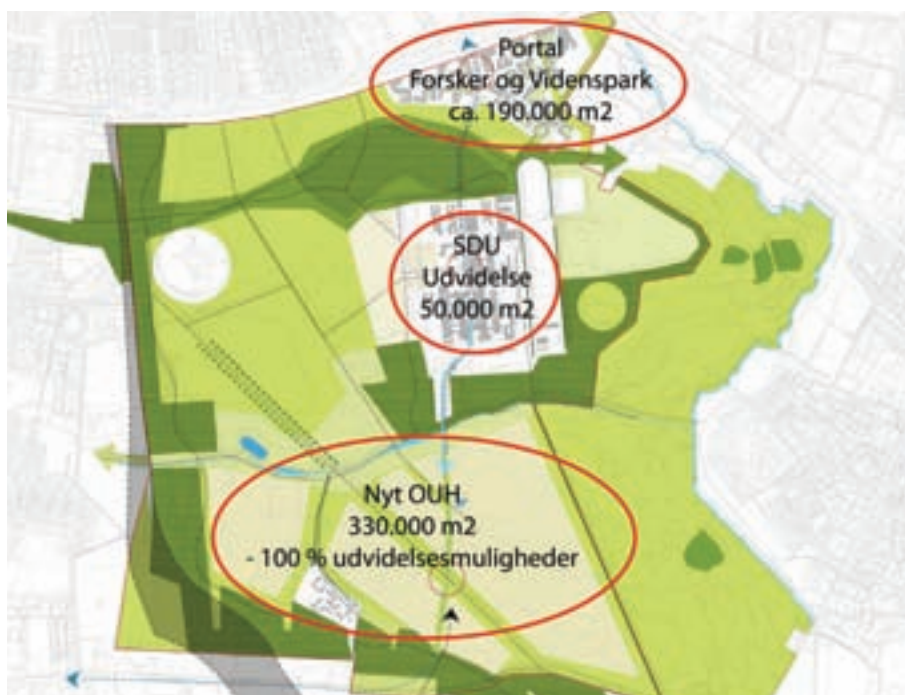
”Vi arbejder på, at regnvandet så vidt muligt skal nedsives på grunden. På den måde beskytter vi både de naturlige vandløb og sikrer, at der fortsat dannes grundvand”

Thomas Fønnesbæk Boe, afdelingschef i Natur, Trafik og Miljø, Odense Kommune

Stor skala

Selvom en del af regnvandet skal nedsives på grunden, arbejder Odense Kommune også på at anvende en del af regnvandet rekreativt og skabe en blå bydel omkring det nye hospital.

”Som byplanlæggere skal vi søge at skabe en by, som vi kan lide at se på, kan lide at være i og bruge”, siger planlægger i Odense Kommune Susanne Gerdes. ”Vand er attraktivt, og vi har fået rigtig mange bud på, hvordan vi kan bruge det opsamlede regnvand i den nye bydel – både i bymiljøet og i landskabet. Vi har for eksempel talt med en landbrugs-skole i nærheden og en golfklub, som ønsker at anvende regnvandet; der er også tale om at etablere en større sø, som universitetet måske kan benytte i undervisningen”, siger hun.



Odense Universitets Hospital kommer til at ligge i et grønt område syd for byen. Lindved Å, som løber øst for området, er Natura 2000 beskyttet, og mulighederne for at lede overfladevand til den er derfor begrænsede. Illustration: Odense Kommune



I villakvarteret omkring Pedersvej i Køge skulle kloakkerne renoveres, og vejen brydes op. Det resulterede i ny hastighedsdæmpning og forskønnelse af vejene.
Foto: Niras

Bæredygtig håndtering af regnvand kræver både et stærkt tværfagligt samarbejde internt i kommunen og et tæt samarbejde med eksperter udefra. ”I udlandet er man længere fremme med at håndtere vand, og mange af de teknologier, vi taler om, er i brug andre steder”, siger Christian Ammitsøe. ”Men i dansk henseende er der tale om noget helt nyt. Der har aldrig været arbejdet med det på den skala før. Der er tale om et område på 310 ha, hvor man fra starten sætter sig ned og sammentænker byplanlægningen med vandplanlægning. Det har aldrig før været prøvet i Danmark. For os som vandselskab er det et spændende udviklingsprojekt at være med i, og på længere sigt kan det måske vise sig at have eksport muligheder”, siger han.

”Der er tale om et område på 310 ha, hvor man fra starten sætter sig ned og sammentænker byplanlægningen med vandplanlægning. Det har aldrig før været prøvet i Danmark”

Christian Ammitsøe, projektleder i Odense Vandselskab

Smuk kloakrenovering i Køge

Hvor projektet i Odense endnu er på tegnebrættet, så er Køge Kommune godt i gang

med et projekt, der på en mindre skala viser, at samarbejde på tværs kan give en mere miljørigtig, holdbar og smuk løsning. Her har en renovering af kloakkerne omkring Pedersvej ført til en forskønnelse af hele kvarteret.

”I forbindelse med renoveringen af kloakkerne laver vi et nyt vandforsyningsanlæg og kloaknet og adskiller de to ledningssystemer fra hinanden, så næsten rent regnvand ikke blandes med beskidt kloakvand”, forklarer projektleder i Energiforsyningen Køge Kommune Jesper Andersen. ”Samtidig minimeres risikoen for, at et voldsomt uvejr slår op i folks kloakker og kældre, fordi de to systemer er uafhængige af hinanden. Og hvor man i et normalt renoveringsprojekt ville stoppe her, har vi sammen med Køge Kommune brugt projektet til at få en generel forskønnelse af kvarteret igennem”, siger han.

Bedre veje

Forskønnelsen af kvarteret betyder både bedre vejforhold og et nyt mødested for beboerne i kvarteret.

”Nu hvor vejene skulle brydes op, kunne vi ligeså godt skabe nogle løsninger på vejsiden, som peger ud i fremtiden, siger civilingeniør i Køge Kommune Manohari Tissera. ”En af de mest trafikerede veje i området Tøxensvej har længe været plaget af store huller i vejbanen. Nu lægger vi ny asfalt på og etablerer rundkørsler, så den bliver mere trafikikker, mens en del af sidevejene får vejtræer. Og

så har vi nedlagt en gammel bunker for at få plads til et underjordisk regnvandsbassin. Ovenpå anlægger vi en ny plads med træer og bænke”, fortæller han.

”Vi har nedlagt en gammel bunker for at få plads til et underjordisk regnvandsbassin. Ovenpå anlægger vi en ny plads med træer og bænke”

Manohari Tissera, civilingeniør i Køge Kommune

Tænkt sammen fra start

Projektet styres af Energiforsyningen og har repræsentanter fra Køge afløb, Køge Kommune, Køge vand og NIRAS. Netop det at flere sektorer har arbejdet sammen har givet bedre resultat i den anden ende, mener Manohari Tissera: ”Vi har fået smukkere løsninger, fordi alt er blevet tænkt sammen fra starten. Ofte bliver en renovering af kloakkerne rettet med små plastre på kørebanen. Det ser ikke særlig smukt ud. Her er resultatet smukkere end det, der var før”. ”Ja”, slutter Jesper Andersen: ”Det er rart at koncentrere indsatsen. Det er meget bedre for borgerne, at det hele gøres færdigt på en gang i stedet for at vejene bliver brudt op flere gange. Det er bedre service”.

KORT NYT OM VAND - forskning, projek



Foto: Palle Rudebeck

INTERNATIONALE FORSKNINGSSAMARBEJDER

Sammen med Universitetet i Karlsruhe arbejder Københavns Universitets Center for Skov & Landskab på at skabe et internationalt samarbejde om forskning i lokal afledning af regnvand. Universitetet i Karlsruhe har en tværfaglig tilgang, som matcher den måde man har forsket i området i Danmark fx i 2BG projektet.

I Australien har man i snart 20 år arbejdet med Urban Water Sensitive Design og man har mange erfaringer med opsamling af regnvand og tilpasning til lange tørkeperioder. Desuden har man en helt anden folkelig tradition omkring vandopsamling. Denne tradition kan bruges i udviklingen af europæiske klimatilpasningsmodeller.

Det dansk-tysk-australske samarbejde forventes at blive bygget op af flere parallelle initiativer, bl.a. fælles PhD-skole.

Et andet samarbejde er med Washington University, Institute of Built Environment. I USA er målgruppen for forskningen og de nye løsninger i langt højere grad private brugere. Samarbejdet mellem Københavns Universitet og Washington University sigter på udveksling af erfaringer på brugerniveau, samt PhD-samarbejde med fælles videnskabelige publikationer.

Kilde: Københavns Universitet, LIFE

WWW.KLIMATILPASNING.DK

På denne hjemmeside præsenteres viden om klimaændringer og klimatilpasning indenfor en række temaer – blandt andet vand.

Informationerne henvender sig til både borgere, kommuner og erhvervsliv. Det er muligt at finde information om den nyeste forskning og udvikling indenfor klimatilpasning i og uden for Danmark. Portalen indeholder desuden en række konkrete cases med eksempler på tilpasning.

Siden er udviklet af Videncenter for klimatilpasning, Klima og Energiministeriet, i samarbejde med en lang række institutioner.

STRATEGISK PARTNERSKAB OM VAND I BYOMRÅDER

Et nyt strategisk partnerskab søger midler til at udvikle nye teknologier og planlægningsværktøjer til at klimasikre de danske byer.

Det er den samlede danske vandbranche og en række universiteter, kommuner, videns- og interesseorganisationer, som står bag projektet VUPTI ("Vand i Urbane områder - Partnerskab for klima Tilpasning og Innovation"). DTU Miljø står i spidsen for de 80 partnere, der er gået sammen om ansøgningen.

Der er et stort eksportpotentiale i udviklingen af nye løsninger til håndtering af vand i byområder. Både i forhold til byer i Europa, USA, Asien og Australien, hvor situationen minder om den danske, og i forhold til udvikling af helt nye, klimarobuste byer i fx Kina og Mellemøsten.

Pengene til projektet søges fra Rådet for Teknologi og Innovation, som 2009 vil tildele et beløb på 25 – 50 mio. kr. til hvert af 2-4 strategiske partnerskaber. Såfremt partnerskabet opnår støtte vil projektet starte i foråret 2010.

Kilde: DTU Miljø

ter og samarbejder

NYE VEJLEDNINGER OM LOKALPLANLÆGNING

Den 7. oktober udkom "Vejledning om Lokalplanlægning" og "Lokalplanlægning for boligområder, eksempelsamling". Derved opdateres og erstattes de tidligere vejledninger om lokalplanlægning.

Brugervenlige og juridisk holdbare lokalplaner – det er formålet med de to nye publikationer, som bygger på planlovens regler, Naturklagenævnets praksis, domstolsafgørelser og erfaringer fra kommunerne.

Klimatilpasning, havstigninger og biodiver-



sitet er relativt nye begreber, som nogle kommuner er begyndt at arbejde med i lokalplansammenhæng. I eksempelsamlingen er der derfor tilføjet et kapitel, der handler om, hvordan det er muligt at fremme en bæredygtig udvikling ved hjælp af lokalplaner.

Publikationerne kan hentes på www.blst.dk.

HÅNDBOG OG KATALOG FOR LOKAL AFLEDNING AF REGNVAND (LAR)

Københavns Kommune har udarbejdet et overskueligt arbejdsredskab, der beskriver, hvordan regnvand kan afledes og håndteres lokalt ved hjælp af LAR-metoder. LAR-metodehåndbogen skal bruges af bl.a. planlæggere, borgere og bygherrer, så det bliver mere udbredt at håndtere regnvand lokalt som en integreret del i et konkret bygge- eller

anlægsprojekt. Målet er at få mere regnvand væk fra kloakkerne. Samtidig kan vandet udnyttes positivt i byrummet til mere natur, rekreative muligheder og bedre lokalt klima. LAR-metodehåndbogen kan ses på www.kk.dk.

Kilde: Rambøll

FORSKNINGSPROJEKTET 2BG

Hvad skal vi gøre ved de store regnmængder, der igen og igen oversvømmer veje og bygninger? Det er udgangspunktet for forskningsprojektet 2BG (Black, Blue and Green - Integrated infrastructure planning as key to sustainable urban water systems)

Projektet undersøger og vurderer, i hvilken

grad arealbaseret afvanding – også kaldet afkobling - kan levere en løsning, som kan erstatte eller supplere den traditionelle rørbaseerede afvanding.

Projektet startede op i marts 2007 på en bevilling fra Det Strategiske Forskningsråd. Det løber over 5 år.

Følgende parter står bag projektet:

Københavns Universitet
Århus Universitet
DTU
DANVA
Dansk Byplanlaboratorium

Greve Kommune
Odense Kommune
Århus Kommune
Københavns Kommune

Alectia
Grontmij Carl Bro
DHI
Odense Vandselskab
Københavns Energi

ARBEJDSRAPPORT OM "DEN BLÅ BY"

Den blå by præsenterer mulige strategier, løsninger og eksempler på, hvordan vi i Danmark skal håndtere de vandmængder, som klimaforandringerne medfører. Med ca. 70.000 km offentlige kloakker og et renoverings efterslæb i størrelsesordenen 10-20 milliarder, er der nemlig nok at tage fat på. Læs fx om Aalborg Kommunes plan for, over de næste 100 år, at separere byens regnvand og spildevand.

Den blå by er en ud af en serie på alt fem forskningsrapporter om hhv. sunde, blå, tætte og grønne byer. Rapporterne skal danne baggrund for By- og Landskabsstyrelsens bypolitiske redegørelse, der forventes klar i første halvår af 2010. Arbejdsrapporten om Den blå by er udarbejdet af Skov og landskab, KU.

Rapporterne kan hentes på www.blst.dk

INNOVATIVT SAMARBEJDE

Klimaændringer og øgede miljøkrav stiller afløbsbranchen over for nye udfordringer. I projekt 19K samarbejder 19 kommunale forvaltninger og forsyningsselskaber med rådgivere, producenter og universiteter om innovativ håndtering af regnvand.

I regi af projektet er der opstået et stærkt fagligt netværk. Desuden er der taget første skridt til at opbygge et web-katalog med løsninger – både på konkrete eksempler og generelle anbefalinger. Webkataloget skal gøre det lettere at få overblik over mulighederne for regnvandshåndtering og inspirere til nye løsninger.

Projektet er 2-årigt, og resultaterne bliver præsenteret på en national temadag den 18. marts 2010 hos Teknologisk Institut i Tåstrup.

Kilde: Københavns Universitet, LIFE

TEMA

Bliv inspireret!

Der er mange gode udenlandske eksempler på, hvordan man kan tænke vandet ind i planlægningen af byer og landskaber. Her er et par stykker.

Af Ny W. Øhlenschläger i samarbejde med stud. Ph.d. Antje Backhaus, Københavns Universitet

Monnikenhuizen, Arnhem, Holland

Her er regnvandet og den måde man håndterer det på, en integreret del af bygningernes og landskabets design.

Monnikenhuizen er et nybyggeri, attraktivt og tæt boligområde nord for Arnhem i Holland, med ca. 200 boliger. Boligerne er placeret på 4 terrasser på en skrånende grund. Regnvandet og den måde man samler det og kommer af med det er blevet til et synligt og let aflæseligt landskabsarkitektonisk element i hele området.

Fra regnen falder på bygningerne, kan man følge dets vej gennem bebyggelsen.

På boligernes tage opsamles regnvandet i brede render, som er en integreret del af arkitekturen. En del af vandet nedsives på egen grund og det overskydende transporteres gennem området i åbne render. Nogle steder løber det i vandtrapper og andre steder i fordybninger i midten af vejene, hvor bilerne og vandet deles om pladsen. Til sidst opsamles vandet i et stort nedsivningsbassin, som udgør det centrale, rekreative element i bebyggelsen.



Foto: Antje Backhaus



Foto: Buro Lubbers

Emscher floden, Tyskland

I oplandet omkring Emscher floden er der masser af eksempler på lokal regnvandshåndtering.

Emscher floden løber gennem det nordlige Ruhrdistrikt i Tyskland. Et område, som har været domineret af tung, forurenende kulindustri. I slutningen af 1980'erne påbegyndte man et omfattende revitaliseringsprogram (IBA Emscher park) af det nedslidte område. Genopretningen af Emscher floden var en central del af den landskabelige indsats.

Flodsystemet bestod på det tidspunkt af et gennemreguleret netværk af betonkanaler, dæmninger og diger og fungerede som en åben kloak, hvortil der blev ledt både spildevand og overfladevand. Første del af projektet gik derfor ud på at få rørlagt og rensset spildevandet og føre dele af floden tilbage til sit naturlige løb.

Senere begyndte man at arbejde med, at få afkoblet en del af det overfladevand, som blev ledt til floden. I stedet skulle det nedsives lokalt. En målsætning om at afkoble 15% af overfladevandet på 15 år blev vedtaget og underskrevet af politikere fra 17 kommuner langs floden. I oplandet til Emscher floden ser man derfor en lang række forskellige afkoblingsløsninger, både i boligområder, ved private virksomheder og ved offentlige institutioner som skoler, børnehaver og kirker. Det offentligt ejede selskab Emscher-genossenschaft har været en drivende kraft bag udviklingen. Gennem konkurrencer, demonstrationsprojekter, støtteordninger og masser af oplysningskampagner er regnvandshåndtering blevet til et folkeligt og politisk anliggende og ikke blot en teknisk disciplin.



Foto: Antje Backhaus

I mange boligområder er fællesarealerne redesignet med henblik på at nedsive regnvand fra tage og veje. Kunstfærdigt udformede nedløbsrør og vandrender leder vandet til grønne områder, som er indrettet med forsænkninger i terrænet. Der er grønne, lave grøfter eller egentlige vandløb, hvor vandet kan sive ned og samles ved store nedbør. Her i et boligområde i Dortmund Schamhorst Ost.



Foto: Antje Backhaus

Regnbede og små grønne oaser er med til at bløde det urbane udtryk op. Her ses et byrum i Dortmund Schamhorst Ost. Ruhrdistriktet er et af de tættest befolkede områder i Europa og bebyggelsesprocenten er meget høj. Ca. 30% af arealet er befæstet. Borgere i området betaler vandafledningsafgift ud fra, hvor meget befæstet areal, man har på sin grund – målt ud fra luftfotos.



Langs Emscherfloden er der lavet en regnvands rute, man kan følge, hvis man har brug for inspiration. Her kan man se masser af forskellige designs og løsninger på regnvandshåndtering.



Foto: Antje Backhaus

Det er ikke altid nødvendigt at lede regnvandet langt væk fra det sted det falder. Parkeringspladser kan anlægges med vandgennemtrængelig græsarmering og veje kan indrettes med grønne lommer, hvor vandet kan opsamles og nedsives.



Foto: Antje Backhaus

Mange steder gør man en dyd ud af at vise vandet og bruge det aktivt. For eksempel i legepladser eller som vandkunst i byrummet. Her er en kreativ løsning fra en skole i Dortmund Schamhorst Ost.

TEMA

Fornebu, Oslo, Norge

Her er vandet et centralt element, som samler området og strukturerer en hel bydel.

På en halvø i Oslofjorden er den tidligere Fornebu lufthavn blevet omdannet til et nyt byområde med boliger, erhverv og rekreative arealer.

Midt på halvøen, hvor terrænet er lavest, har man anlagt Nansen Park, som er det strukturerende element i det nye byområde. Vandet bruges rekreativt i hele parken, og i hjertet af

området ligger en sø, hvis udformning fortæller historien om den nedlagte lufthavn.

Syv grønne kiler strækker sig mod havet i alle retninger. Kilerne forbinder kysten og parken, og indrammer samtidigt områdets byggefelter. Sammen med de 7 km kystlinie er parken et meget attraktivt område for rekreation og friluftsliv.

Vejstrukturen og parken er anlagt som det første, inden man er begyndt at opføre byggeri i området.

Overfladevand fra tage, veje og befæstede arealer bliver ledt gennem de grønne kiler til parken. En del af vandet siver stille og roligt ned til undergrunden på sin vej gennem landskabet, hvor det ledes igennem lave områder med grønne trug og forsinkelsesbassiner, før det ender i den centrale sø i parken. På vej mod søen renses vandet ved hjælp af både mekaniske og biologiske filtre i forsinkelsesbassinerne.

Når det regner meget, bliver forsinkelsesbassinerne fyldt og vandet samles i de lave områder omkring dem. Det sikrer blandt andet, at der ikke ledes for meget vand til de beskyttede vådområder som findes i nærheden af kysten.

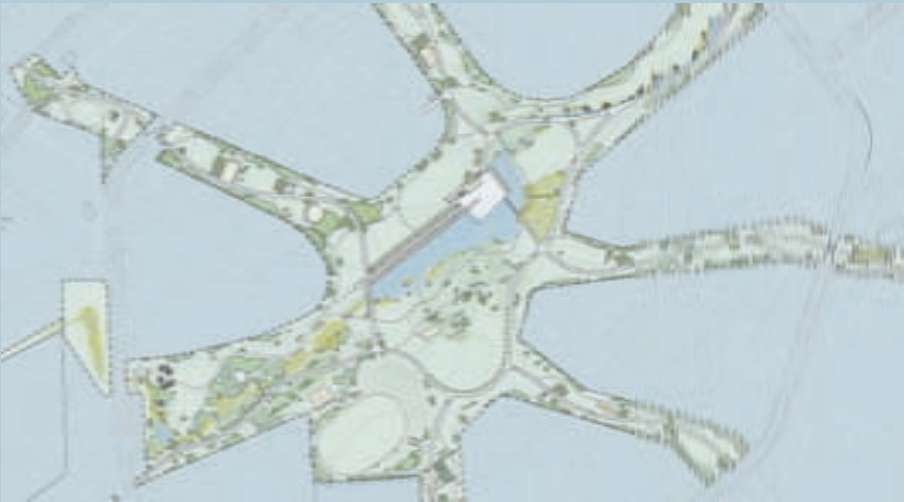


Illustration: Bjørbekk & Lindheim



Foto: Bjørbekk & Lindheim

Vand er det centrale element i parken. Som et æstetisk og legende element, strømmer det fra Tårnpladsen i nord til søen midt i parken. Nogle steder i en bred kanal, andre steder som en rislende bæk eller gennem små vandfald. Fra søen pumpes en del af vandet tilbage til Tårnpladsen, hvorfra det igen løber i vandrenden.

miljøambition - 10 teser om bæredygtighed og by

- 01 Planlægning er et **dialogbaseret udviklingsprojekt** med et langt tidsperspektiv.
- 02 Planer skal være **økonomisk bæredygtige**, byen skal være et attraktivt mål for investeringer.
- 03 Planlægningen skal være **fleksibel**, så den kan forandres på en enkel og effektiv måde.
- 04 Planer skal **fremme sundhed og tryghed** og hvile på æstetiske og funktionelle løsninger.
- 05 Byplaner må tage **sociale og kulturelle** forudsætninger som udgangspunkt.
- 06 **Klimapåvirkningen** skal fremgå klart i alle planer.
- 07 Byplaner skal have **byens og landskabets særkender** som afsæt for fysisk udformning.
- 08 Byplaner skal etablere **byrum og omgivelser**, der er inspirerende og skaber engagement og aktivitet.
- 09 Planer skal forbedre **infrastrukturen** og sikre tilgængelighed.
- 10 Planerne skal give plads til **vedvarende energiformer** og prioritere energiløsninger med det største helhedssyn.

aarhus
arkitekterne

afdelingen for by og landskab
inger.ansbjerg / ia@aa-a.dk / 70244000

foto: Thomas Holst Frandsen

AREALPLAN 



Vent ikke for længe ...

... i planlægningen tager vi sammen med jer højde for klimaforandringerne

Gry Mylov

Af Anna Esbjørn Hess

VAND I DEN BÆREDYGTIGE BY

Blog



DEN SULTNE BY

Sitopia er en vision for fremtidens byer beskrevet i Carolyn Steel's bog 'Hungry City'. Begrebet kommer af de græske ord 'sitos' (mad) og 'topos' (sted). Bogen peger på, at byer og mad altid har været uløseligt forbundne, selv om produktion af fødevarer i dag ikke længere er fysisk og visuelt til stede i de fleste byer.

Læs blogindlæg om Carolyn Steel's besøg i København, hvor hun mødtes med en række kreative personer med interesse i bæredygtige fødevarer. Dagsordenen for mødet var planlægningen af en såkaldt Dirt Cafe Sitopia i forbindelse med klimatopmødet i december.

Gennem de seneste 100 år har den rivende vækst i verdens befolkning været en af de mest synlige og dramatiske ændringer i verden. Befolkningstilvæksten medfører store konsekvenser for brugen af alle ressourcer, herunder vand. Selvom vand er en vedvarende ressource, er den kun vedvarende i begrænset omfang.

I dag lever mere end 50% af verdens befolkning i byer. Som en konsekvens har en konkurrerende efterspørgsel fra kommercielt, industrielt og peri-urbant landbrug lagt et enormt pres på ferskvandsressourcerne. I forsøget på at opfylde de stærkt stigende behov for mere vand graver byerne dybere ned i grundvandet.

Spørgsmålet er, hvordan byer kan implementere vandteknologier og fremgangsmåder, som er bæredygtige både økonomisk, socialt og miljømæssigt?

Læs cases om byer, som arbejder strategisk med bæredygtighed og vand på baeredygtigebyer.dk

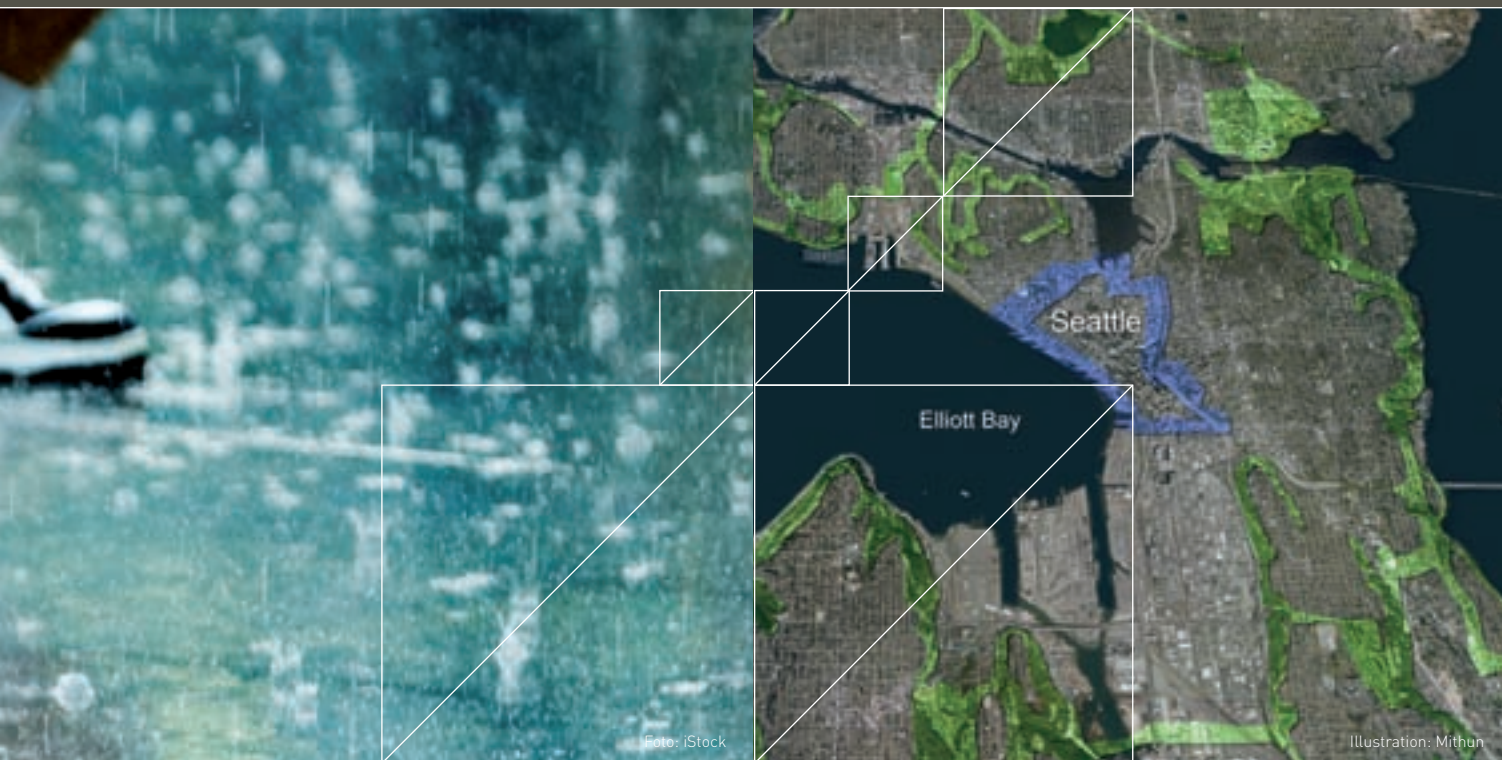
www.bæredygtigebyer.dkwww.sustainablecities.dk

Foto: iStock

Illustration: Mithun

Case



SEATTLE: VAND SKABER BEDRE BYRUM

Seattle, USA, har et stort behov for offentlige byrum, som kan gøre byen fodgængervenlig, bæredygtig og bidrage til et godt bymiljø. Blue Ring strategien fra 2002 er en 100 års vision og en 10 års implementeringsstrategi. Idéen er at forbinde eksisterende byrum i den centrale del af byen med vand som det strukturerende princip. Det gælder både det vand, der geografisk definerer Seattle og det regnfulde klima, som byen er kendt for.

I dag er der mange begrænsninger i forhold til at skabe store byparker som dem, der karakteriserer byer fra det 19. og 20. århundrede. Høje grundpriser og den eksiste-

rende bygningsmasse gør det vanskeligt at samle store sammenhængende arealer, der kan bruges til offentlige byrum. Blue Ring strategien foreslår i stedet at forbinde eksisterende og fremtidige byrum i Seattle ved at bringe folk til vandet og sætte fokus på byens tre afvandingsområder.

Strategien koordinerer en lang række planer, private initiativer og større byudviklingsprojekter. Ved at bruge udvalgte gader som bykorridorer til forstæderne knytter The Blue Ring sig til den amerikanske landskabsarkitekt Olmsted's Green Ring (træer og parker), som er blevet implementeret i Seattle siden 1903.

Store dele af Blue Ring strategien har til formål at skabe alternativer til de fysiske barrierer, der er mellem byens centrale kvarterer. Motorvejene I-5 og Alaskan Way Viaduct er to af de væsentligste barrierer, der adskiller byen fra adgangen til havnefronten. De største udfordringer vil være at få lagt trafikken på I-5 og Alaskan Way Viaduct ned under jorden og skabe en tilgængelig og levende havnefront.

Læs mere på
bæredygtigebyer.dk

PLAN09

siderne

PLANKULTURENS FOR- OG BAGSIDER

Efter godt tre års virke lukker Plan09 planmæssigt boksen den 31. december 2009. Læs her om nogle af de centrale erfaringer fra projektet.

"Kan du ikke lige fortælle, hvad der kom ud af Plan09?", lød spørgsmålet flere gange til Plan09'erne på årets Byplanmøde! Svaret, der kan betragtes som en aktuell diagnose på dansk kommunal plankultur, lød dengang og gælder fortsat:

Det faglige niveau af det kommunale planarbejde er ofte af høj standard. Kommunerne udvikler nye tilgange til planlægning af det åbne land, som på sigt kan blive bedre end regionplanlægningen. Planlæggerne bliver bedre til at håndtere komplicerede byomdannelsesprojekter og dokumentere positive effekter for klimaet. Nye dialogformer udvikles, og flere og flere planer bliver digitale. Dedikerede planlæggere kaster sig med stor entusiasme ud i opgaverne.

MEN vi ser også tydelige tendenser, som udfordrer planlægningen, og som planlæggere bør forholde sig til:

1. Fordybelse i sagerne sker på bekostning af formidling, og der er for lidt fokus på konkrete resultater af lange udviklingsprocesser. Det er tankevækkende, hvor svært det synes at være at få planer, analyser og undersøgelser politisk bearbejdet og gjort synlige og konkrete i kommuneplanen.
2. Der mangler tradition for vidensdeling og netværk

Forsiden af medaljen

For at nævne bare tre ud af mange mulige eksempler på god planfaglighed:

Skive Kommune formidler planfaglighed i øjenhøjde med borgerne, der lærer at forstå det åbne lands dynamik og kvaliteter. De tager til gengæld ansvar og engagerer sig i arbejdet med udvikling af lokalområderne.

Hedensted Kommune sætter geografi på klimaforandringerne og deres betydning for kommunen. Viden om, hvor det bliver vådere i

fremtiden bliver gjort konkret og anvendelig og bragt til at fungere i en plan.

Roskilde sammentænker trafikplanlægning med byomdanning, og tilføjer det klassiske planarbejde dokumentation af økonomi- og klimaeffekt, så politikerne kan se at fortætning sparer både CO₂ og giver flere indtægter fra buspassagerer.

Bagsiden af medaljen

Problemet er, at en høj planfaglighed lidt for ofte betyder, at fordybelse prioriteres frem for formidling! Det kommer til udtryk i antallet af tilbunds gående analyser, skepsis overfor at udvikle light-versioner af kortlægningsmetoder og planer, der forbliver planer.

Der er tradition for at læse hinandens planer og dykke ned i resultaterne. Men det er muligt at udvikle en større tradition for at reflektere over tilblivelsen af planerne, at vidensdele undervejs i processen og drøfte selve projektet. Vidensdeling koster arbejdstimer her og nu. Men i de af Plan09s eksempelprojekter, der har prioriteret vidensdeling undervejs, er erkendelsen, at det er en investering, der betaler sig i det lange løb. Fordelene viser sig gennem en mere solid forankring af projektet blandt kollegaer, tværfagligt i organisationen, hos politikerne og sågar nogle steder blandt borgerne! Dyk ned i fx Svendborg, Skive eller Roskilde Kommuner projekter og bliv inspireret af deres metoder til vidensdeling.

Høj planfaglighed i et elfenbenstårn eller høj planfaglighed kombineret med vidensdeling og netværk og forankret i dagens Danmark? Valget er dit!

Svend Erik Rolandsen & Christina Krog



www.plan09.dk er omdrejningspunktet for Plan09s vidensdeling. Hjemmesiden overflyttes til Dansk Byplanlaboratorium, og kan findes på www.byplanlab.dk/plan09 fra sidst i januar. Vælg det ud, som er vigtigt for dig. Husk også at snakke med menneskerne bag erfaringerne!



Plan09 har igangsat en vurdering af kommuneplanerne. Den resulterer i en værktøjskasse med gode råd og ideer til Kommuneplan13. Arbejdet offentliggøres af Dansk Byplanlaboratorium på www.byplanlab.dk i marts 2010.



Plan 09 er et partnerskab mellem Miljøministeriet ved By- og Landskabsstyrelsen, Realdania og de 83 kommuner, som har været involveret i Plan09s aktiviteter - herunder projekter, seminarer, netværk mv. Projektet startede i efteråret 2006.



Fotos: Teis Bruno og Plan09

BOLIGENS OG SOMMERHUSETS BETYDNING FOR VELFÆRDEN

FORSKNINGSRISULTATER TIL INSPIRATION I KOMMUNERNE

ET KOMMUNALT ROADSHOW FORÅRET 2010

TIRSDAG D. 9. FEBRUAR 2010
ARKITEKTSKOLEN I AARHUS

ONSDAG D. 10. MARTS 2010
SYDDANSK UNIVERSITET ODENSE

ONSDAG D. 14. APRIL 2010
SBI HØRSHOLM

LIVSFORLØB OG BOLIGKARRIERE

HANS KRISTENSEN Livsforløb, boligpræferencer og boligkarriere
KIRSTEN GRAM-HANSEN Singlernes præferencer og boligvalg
GEORG GOTTSCHALK Ældres boliger og flytninger

BOLIGMARKED OG BOLIGTYPER

MORTEN SKAK Den fremtidige bolig efterspørgsel
HANS SKIFTER ANDERSEN Udlejningsboligerne på boligmarkedet

BOLIGENS OG SOMMERHUSETS BETYDNING

METTE MECHLENBORG Parcelhus-forstaden er verdens midte
MARK VACHER Hjemmet og den anden bolig i sommerhuset
ANNE-METTE HJALAGER Sommerhuse i den kommunale planlægning

BOLIGENS ARKITEKTUR

PEDER DUELUND MORTENSEN Den moderne bybolig
CLAUS BECH-DANIELSEN Bæredygtighed og ny arkitektur

ARRANGØR

CENTER FOR BOLIG OG VELFÆRD – REALDANIA FORSKNING
WWW.BOVEL.DK
Kunstakademiets Arkitektskole
Syddansk Universitet
Statens Byggeforskningsinstitut
Københavns Universitet

TILMELDING OG PRIS

WWW.COK.DK Konferencer og events
SENEST 12. januar 2010
PRIS 950 kroner